

МАРТ 2021

Тошкент, Ўзбекистон

ЗАМОНОВИЙ ТАЪЛИМДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ФИЛОЛОГИЯ ВА ПЕДАГОГИКА СОҲАСИДА ЗАМОНАВИЙ ТЕНДЕНЦИЯЛАР ВА РИВОЖЛАНИШ ОМИЛЛАРИ

МАТЕРИАЛЛАР ТЎПЛАМИ

ХАЛҚАРО | ИЛМИЙ-АМАЛИЙ | МАСОФАВИЙ | КОНФЕРЕНЦИЯ
МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ

**"ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМДА РАҚАМЛИ
ТИЗИМЛАРНИ ҚЎЛЛАШ: ФИЛОЛОГИЯ ВА
ПЕДАГОГИКА СОҲАСИДА ЗАМОНАВИЙ
ТЕНДЕНЦИЯЛАР ВА РИВОЖЛАНИШ
ОМИЛЛАРИ"**

**"ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В
СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ:
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ФАКТОРЫ
РАЗВИТИЯ В ФИЛОЛОГИИ И ПЕДАГОГИКЕ"**

**"DIGITAL TECHNOLOGIES IN MODERN
EDUCATION: CURRENT TRENDS AND
DEVELOPMENT FACTORS IN PHILOLOGY AND
PEDAGOGY"**

Замонавий таълимда рақамли тизимларни қўллаш: Филология ва педагогика соҳасида замонавий тенденциялар ва ривожланиш омиллари [Тошкент; 2020] 1 март 2021 йил. -Тошкент: Tadqiqot, 2021. -183 б

Ушбу тўплам замонавий таълимда рақамли тизимларни қўллаш: Филология ва педагогика соҳасида замонавий тенденциялар ва ривожланиш омиллари бағишланган тезисларни қамраб олган.

УЎК 37.018.43:004(062)

DOI 10.26739/conf_3/05/2021

Ушбу тўпламнинг электрон шакли қуйидаги сайтларда

<https://tadqiqot.uz/conf/>

www.conferences.uz

Таҳририят кенгаши

- 1.Абдуллаева Барно Сайфутдиновна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети проректори, п.ф.д., профессор
- 2.Шахобиддин Саидович Ашуров Самарқанд давлат чет тиллари институти проректори, ф.ф.н., доцент
- 3.Джураев Рисбой Хайдарович Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети академиги, п.ф.д.
- 4.Асқаров Ахмадали Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети академиги, т.ф.д.
- 5.Ли Ю Ми (Жанубий Корея) Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети PhD
- 6.Лутфуллаев Махмуд Ҳасанович Самарқанд давлат чет тиллари институти профессори, п.ф.д.
- 7.Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович Самарқанд давлат чет тиллари институти доценти, ф.ф.д.
- 8.Насруллаева Нафиса Зафаровна Самарқанд давлат чет тиллари институти доценти, ф.ф.д.
- 9.Кисилев Дмитрий Анатолевич Самарқанд давлат чет тиллари институти доценти, ф.ф.д.
- 10.Сувонова Нигорабону Низамиддиновна Самарқанд давлат чет тиллари институти доценти, ф.ф.н.
- 11.Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич Самарқанд давлат чет тиллари институти профессори, ф.ф.д.
- 12.Муслимов Нарзулла Алиханович. Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети профессори, п.ф.д.
- 13.Халиков Аъзам Абдусаломович педагогика Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети профессори, п.ф.д.
- 14.Уразова Марина Батировна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети профессори, п.ф.д.
- 15.Мирсолиева Мухаббат Тухтасиновна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети доценти, п.ф.д.
- 16.Мамадалиев Абдумажид Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети доценти, п.ф.н.
- 17.Садиқова Альбина Венеровна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети доценти, п.ф.н.
- 18.Авазов Шериммат Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети профессори, п.ф.н.
- 19.Мамаражабова Зулфия Нарбаевна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети профессори, п.ф.н.
- 20.Адилова Саодат Хусановна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети доценти, п.ф.н.
- 21.Расулов Анвар Баходирович Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети бўлим бошлиғи, PhD
- 22.Абдуазимов Азиз Абдусобирович Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети бўлим бошлиғи,
- 23.Рахимова Гулсанам Аширбековна Ўзбекистон Миллий Университети Хорижий Филология факультети Табиий йуналишлар бўйича чет тиллар кафедраси мудири

Тўпламга киритилган тезислардаги таълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир

©Муаллифлар жамоаси

©Tadqiqot.uz

Page Maker\Верстка\Саҳифаловчи: Шаҳрам Файзиев

Контакт редакций журналлов: www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амир Темура пр.1, дом-2.
web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел:(+998-94) 404-00-00

Editorial staff of the journals of [tadqiqot.uz](http://www.tadqiqot.uz)
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email:info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-00-00

ПЕДАГОГИКА ЙЎНАЛИШИ

Abduolimov Abdug'affor Abduxalil o'g'li KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	8
Adham Suyarov, Nodirbek Dilmurodov 3D MAX DASTURIDA STANDART PRIMITIVLAR YARATISHNI O'RGATUVCHI DASTURIY ISHLANMA YARATISH VA UNDAN TA'LIM JARAYONIDA SAMARALI FOYDALANISH.....	11
Djumanova Barno Oglonbek kizi ROLE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION.....	15
Isayeva Hosiyatxon Sobirjonovna PEYZAJ VA UNING XURSHID DAVRON IJODIDA QO'LLANILISHI.....	17
Joniqulov Jo'rabek KIMLARGA ERGASHDIK?.....	19
Kurbanova Feruza Choriyevna AXBOROT XAVFSIZLIGI VA AXBOROTNI HIMOYALASHDA PEDAGOGIKANI O'RNI.....	21
Toshpo'latova Sitora Bahodir qizi ICHKI MUHITNI BEZASH.....	23
Hamroqul Qormishovich Bo'riyev, Normurodova Muzaffara Adxamovna TABIIY FANLARINI O'QITISHDA TA'LIM SIFATINI BAHOLASHNING RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	26
Mirzayeva Dilorom Mashrabjon qizi QO'QON XONLIGIDA ADABIYOTNING RIVOJI VA BU DAVRDAGI BIZGA QOLDIRILGAN ADABIY MEROSLAR.....	29
Saidaxmadova Nilufar G'ulomjon qizi UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA MATEMATIKA FANINI O'QITISH JARAYONIDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV OMILLARI.....	31
Shamuratova Nozima Ismoil qizi, Muxamedaminov Aziz Odiljon o'g'li ZAMONAVIY MAKTAB KUTUBXONALARI KO'RSATKICH TAMOYILLARI.....	33
Tajieva Saltanat NOSOG'LOM AXBOROT OQIMLARIDAN YOSHLARNI HIMOYALASH.....	35
Xayitgul Muzaffarova ALOHIDA YORDAMGA MUHTOJ BOLALARGA BARVAQT YORDAM TIZIMINI TASHKILLASHTIRISH MASALALARI.....	37
Xummatova Kamola Xayruллаевна ECTS КРЕДИТ-МОДУЛЬ ТИЗИМИНИНГ ТАМОЙИЛЛАРИ ВА ИМКОНИАТЛАРИ.....	39
Yuvashev Aziz Mamasoliyevich BAYRAM VA TOMOSHALARDA REJISSOR G'OYASINING BADIY TALQINI MASALALARI.....	42
Азизов Солижон Ўчмас ўғли РАҚАМЛИ ТАЪЛИМ ПЛАТФОРМАЛАРИДА ЁЗУВ КОМПЕТЕНЦИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МЕТОДЛАРИНИ ТАДБИҚ ЭТИШ ТЕНДЕНЦИЯСИ.....	45
Хулкар Асатуллаевна Лутфуллаева ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА АКТИВИЗАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ ПО САМООБРАЗОВАНИЮ И	

ALOHIDA YORDAMGA MUHTOJ BOLALARGA BARVAQT YORDAM TIZIMINI TASHKILLASHTIRISH MASALALARI

Xayitgul Muzaffarova
Jizzax Davlat pedagogika instituti

Annotatsiya. Maqolada alohida yordamga muhtoj bolalarga barvaqt yordam tizimini tashkillashtirish haqida fikr-mulohazalar va bolalarga o'z vaqtida yordam ko'rsatish uchun ularning psixik va ijtimoiy rivojlanishidagi nuqsonlarni mumkin qadar erta aniqlash juda muhim ahamiyat kasb etish haqidagi fikrlar bayon qilingan.

Tayanch so'zlar: geteroxroniya, rehabilitatsiya, imkoniyati cheklangan, asinxroniya, ontogenez, erta tashxis

Alohida yordamga muxtoj bolalarning ta'limi, tarbiyasi jarayonlarini isloh qilib borish rivojlanish darajasidan qat'iy nazar har bir davlat va jamiyat oldida turgan masaladir. Jumladan, Respublikamizda nogironlarni ijtimoiy himoyalash, o'qitish, tarbiyalash masalalari davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni (23 modda) hamda davlatimiz tomonidan 1992 yil ratifikatsiya qilingan BMT ning "Bola huquqlari to'g'risida"gi Konvensiyasi (23-modda)da nogiron bolalarning alohida parvarish, ta'limdan foydalanish, munosib turmush kechirish xuquqlariga egaligi e'tirof etilgan. Ma'lumki, hozirgi kunda bolalalikdan yoki hayoti davomida u yoki bu ta'sirlar sababli nogiron hisoblangan shaxslar ta'limda alohida e'tiborga muhtoj yoki imkoniyati cheklanganlar deb yurtilmoqda. Bu toifa bolalar, o'smir va kattalarning ta'limi, tarbiyasi umumiy pedagogikaning barcha qonuniyatlariga asoslangan holda mustaqil fan sifatida tadqiq qilinadi, rivojlanadi.

Ilk bolalik tibbiy va psixologik-pedagogik nuqtai nazardan bolaning rivojlanishidagi muhim bosqichlardandir. Bola hayotining dastlabki yillarida jamiyat bilan o'zaro aloqadorligini, harakatini buzadigan salbiy omillar uning miyasini yetilish jarayonini kechiktiradi, tormozlaydi, analizatorlar aro murakkab tizimning shakllanishiga to'sqinlik qiladi. Bunday bolalarga o'z vaqtida yordam ko'rsatish uchun uning psixik va ijtimoiy rivojlanishidagi nuqsonlarni mumkin qadar erta aniqlash juda muhim ahamiyat kasb etadi. Agarda bolaning kompensator imkoniyatlari, to'g'ri tanlangan, olib borilgan psixologik-pedagogik korreksiyalash, davolash ishlari o'zaro uyg'unlashsa boladagi birlamchi psixik-jismoniy nuqsonlar ancha yumshatiladi, ba'zan esa butunlay bartaraf etilishi mumkin. Bularning barchasi bolalar nogironligini, ularning rivojlanishidagi ikkilamchi nuqsonlarni yuzaga kelishini oldini olishga imkon yaratadi. Barvaqt yordam tashkil etishning asosiy maqsadlariga quyidagilar kiradi: ilk yoshdagi imkoniyati cheklangan bolalarni va ularning oilasini maxsus yordam bilan qamrab olish, bolalarning rivojlanishidagi buzilishlarni tashxis qilish va korreksiyalash, ikkilamchi nuqsonlarning yuzaga kelishini oldini olish, bolalarni meyorida rivojlanayotgan tengdoshlari orasiga integratsiyalash.

Bularning barchasi bo'lajak defektologlarga ilk yoshdagi rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarni psixologik-pedagogik tashxis qilish va ular bilan korreksion-rivojlantiruvchi ishlarni olib borish metodlarini bilishlarini taqozo etadi. Nogiron bolalar va yoshlarning ijtimoiy huquqlarini tiklash va ijtimoiy muhitga moslashtirish - hozirgi kunning eng dollzarb masalalaridan biridir. Statistik ma'lumotlarga ko'ra nogiron bolalar soni yil sayin ortib borayotganligi kuzatilmoqda. Tadqiqotchilarning ma'lumotlariga ko'ra, bolalarda nogironlik yuzaga kelishining asosiy sabablari ekologik vaziyatning yomonlashuvi, bolalar jarohatlanishining o'sishi hamda ayollar mehnat sharoitining nomaqbulligi hisoblanadi. Hozirda voyaga yetmagan nogironlar rehabilitatsiyasi va ularni hayotga moslashtirish bilan bog'liq muammolar mavjud bo'lib, bu alohida yordamga muhtoj

nogiron bolalar va yoshlar rehabilitatsiyasi bilan shug'ullanuvchi tashkilotlarning yagona muassasalararo tarmog'ini shakllantirishning ilmiy asoslangan dasturi ishlab chiqishni taqozo etadi.

Psixik rivojlanishning umumiy qonuniyatlari L.S. Vigotskiy tomonidan ta'riflab, berilgan. Uning ta'kidlashicha, normal va anomal bola bir xil qonuniyatlar bo'yicha rivojlanadi.

Integratsiya - inson hayoti davomida boshida tarqoq bo'lgan psixik jarayonlar turg'un va shu bilan birga moslashuvchan funktsional tizimlarga birlashib boradi [1].

Psixik jarayonlarning bir tekisda rivojlanmasligi - ya'ni har bitta psixik funktsiya uchun u eng jadal rivojlanadigan maqbul (optimal) muddatlar mavjud. Psixik funktsiyaning normada rivojlanishi geteroxroniya qonuniga bo'ysunadi (psixik funktsiyalarning ontogenezdagi shakllanishida muayyan muddatlar, ketma-ketlik). Rivojlanish buzilganida asinxroniya kuzatiladi, ya'ni psixik funktsiyalar shakllanishining muddatlari va normal ketma-ketligi buziladi. Bolaning nerv tizimi va psixikasining moslashuvchanligi. Bolalikda psixika ancha yumshoq va moslashuvchan bo'ladi va buning hisobiga buzilishlar kompensatsiya qilinishi mumkin, ya'ni birining hisobiga ikkinchisi ishlashi mumkin. Har qanday ziyon yoki har qanday zararli ta'sir organizmning himoyalash reaksiyasini ishga soladi, o'sha kamchilikni to'ldirishga da'vat etadi, buning natijasida organizm uchun xavf yuzaga keladi. Imkoniyatlari cheklangan bolalarning tarbiyasi va ta'limi korreksion pedagogika va maxsus psixologiyaning muhim vazifasidir. Mamlakatimizda amal qilayotgan maxsus ta'lim tizimi rivojlanishi me'yordan chetga chiqqan bola nuqsonini korreksiyalash, uni ijtimoiy moslashtirishda eng maqbul shart-sharoitlarni yaratishdan iborat vazifalarni hal qiladi. Korreksion pedagogika va maxsus psixologiyaga oid bilimlar maxsus korreksion ta'lim muassasalarida ham, ommaviy ta'lim sharoitida ham rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bola tarbiyasidagi qiyinchiliklarni yengib o'tish yo'llarini topishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. О.Н. Усанова Дети с проблемами психического развития / О.Н. Усанова. - Москва : НПЦ Коррекция, 1995. - 208 с

2. Akramova, X. (2020). СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ РАБОТА С ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА. Архив Научных Публикаций JSPI, 7(1). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/674

3. Akramova, X. (2020). Didactic Foundations of Labor Activity for Children with Intellectual Disabilities. Архив Научных Публикаций JSPI, 7(1). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/682

4. Muzaffarova, X. (2020). INTELLEKTIDA NUQSONI BO'LGAN MAKTABGACHA YOSHDA GI BOLALARNING RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(09), 9. извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/2708

TADQIQOT.UZ ТОМОНИДАН ТАШКИЛ ЭТИЛГАН

**"ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМДА РАҚАМЛИ ТИЗИМЛАРНИ ҚЎЛЛАШ:
ФИЛОЛОГИЯ ВА ПЕДАГОГИКА СОҲАСИДА ЗАМОНАВИЙ
ТЕНДЕНЦИЯЛАР ВА РИВОЖЛАНИШ ОМИЛЛАРИ"**

3-ҚИСМ

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Файзиев Шахрам Фармонович

Эълон қилиш муддати 1.03.2021